

ADRESSE

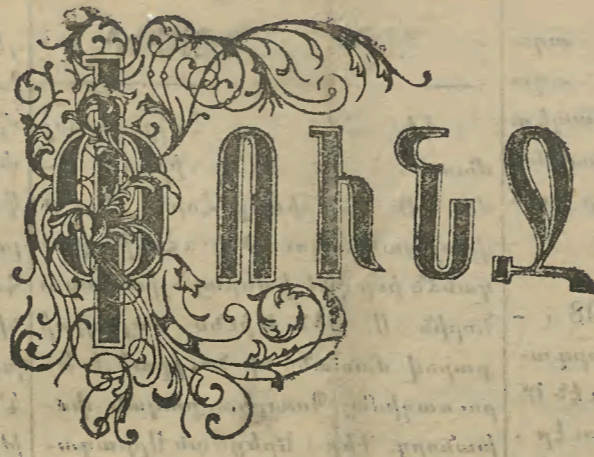
H. S. ALADJADJIAN

Directeur du journal Arménien

PUNTCH

16 Naffé-Han, Balouk-Pazar 16

CONSTANTINOPLE

Փոքրը ԸԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի - Տարեկան թոշակը...

Հ.Ա.Ս.Ե.

Առ ՏԳՈՐԷՆ-ՏԵՐ Լ. Ս. ԱՂԱՆԿՆԵԱՆ

Կ. ՊՈՂԻՍ

Պարզ-բազար, Նաֆիէ խան վերի յարկ Թիւ 16

Թիւ 2595

Շ Ա Յ Ո Յ

1863-1866-1898 ՄԱՐՏ 28

ԽՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՁԻ

ԵՐԱՐՅՈՒԹՅԱՆ ՄԸ ՊԷՏՔԸ

Յատուկ յանձնաժողովք մը միջոցաւ մանրամասն ըննութենէ մը ետքը վերապէս հաստատուեցաւ...

Տողութեանց մանրամասն տեղեկագիրն անկողաց զրկեն Պատրիարքարան:

տալ մեզ որբերուն ի նպաստ գործելու: «Նորին Ամենապատուութիւնը...

Դ. — Ամէն պաշտպան իրաւունք ունի ու զած եղանակաւ խընամել իւր որդեգիրն:

ներ և այլն, կը գործէ, և դռնացուցիչ զներով վաճառելով...

ԹՂԹԱՎՅՈՒԹՅԱՆ ՓՈՒՆՁԻ

Պայտըմս. 15 Մարտ 1898. — Բաղարքէս երկրորդ անգամ էր դըրճուած զրկուեցան ամսոյս 6ին, 40 որբեր՝ 6-10 տարեկան, որ պիտի ինամուին Ս. Կարմիր վանուց մէջ...

«Աստ սյամ թէ և գաւառուսալ որբանոց մը բանալու համար մեծաւ թարեգ թուութեամբ հասնեցաւ...

Սոցում-օրոզ (Արթարիա) 14 Մարտ 1898. — Պանդուխտ քահանայ-Շերամբ-Չանազան ճեղեկում իւր մէջ...

Մարտի 6 Մարտ 1898. — Երբ հասցի ու դրամը չգոյութեան մատնուած ժողովուրդն ի պատըս պարուծի որբերու բացուելիք որբանոցին խօսքը լսեց ուրախացաւ...

Սրբ. Պարզէսիբի առաջնորդական տեղապահին վրայ ալ ծանր ամբաստանութիւնը կան: Դառնապէս կը դանդաղին, թէ իւր ամսաթիւտակին գումարները կըստուարացունէ...

Տխարսիս. և Մարտ 1898. — Յայտարարում իւր Տխարսիսի անգղային որբանոցին: «Ի գաւառուս ազգային որբանոցներ բանալու ձեռնարկութիւններէն առաջ...

«Կը փութամը հրաւեր կարգալ այն բարեկեցիկ ազգայնոց, որք տարածամ սիրելիներ կորուսանելով՝ անոնց յիշատակուն կը մտնոյն...

«Սոցում-օրոզը իրաւունք ունի որբերուն ի նպաստ գործելու: Դ. — Ամեն պաշտպան իրաւունք ունի ու զած եղանակաւ խընամել իւր որդեգիրն:

Մարտի 6 Մարտ 1898. — Երբ հասցի ու դրամը չգոյութեան մատնուած ժողովուրդն ի պատըս պարուծի որբերու բացուելիք որբանոցին խօսքը լսեց ուրախացաւ...

Իմանալով այս ամենը՝ կառավարիկները Սմեն. Ս. Պատրիարք չոր, չնորք ընել չըջարեակա՛նալ խտու պատուիրելի Առաջնորդականաց, որ յանձնուած նպատաներն յատուկ մասնաժողովք մը միջոցաւ արդարութեամբ բաշխեն կարօտելոց, նպատի գումարներէն դանկ մ'իսկ չխորեն կը թական և եկեղեցական ուրիշ որ և բանի համար, և բաշխման գործը...

«Անցեալ տարուց Մարտին Սմեն. Տ. Տ. Մարտի 6 Մարտի Ս. Պատրիարք չոր գիւնում ըրած էինք այս մասին խնդրելով դիւրութիւն մը տալ մեզ որբերուն ի նպաստ գործելու:

«Սոցում-օրոզը իրաւունք ունի որբերուն ի նպաստ գործելու: Դ. — Ամեն պաշտպան իրաւունք ունի ու զած եղանակաւ խընամել իւր որդեգիրն:

«Սոցում-օրոզը իրաւունք ունի որբերուն ի նպաստ գործելու: Դ. — Ամեն պաշտպան իրաւունք ունի ու զած եղանակաւ խընամել իւր որդեգիրն:

Մարտի 6 Մարտ 1898. — Երբ հասցի ու դրամը չգոյութեան մատնուած ժողովուրդն ի պատըս պարուծի որբերու բացուելիք որբանոցին խօսքը լսեց ուրախացաւ...

մինչև որ կայսերական հրաման ստացուի: Ի սովորական ազգային երու յատկացուած ստակը տարբեր նպատակաւ կը գործածուի, առանց կարեկցութիւն մը ըլլալու ե ոչ մի անճարակի, մինչդեռ որքանոցի համար գնուած պիտոյքները հետզհետէ կը սպառուին ի զոհ: Ինչու տարբեր նպատակաւ գործածուին բարեպաշտներու լուծմանը. եթէ նոյն տարբեր նպատակը ապագայ բարորութեան մը համար է, ուրեմն ինչու ամբողջովին հայ մանուկներով լինալիք պատասխարանին գործիչները մասնկարգուած, հոգածու, վարժուհի, բոլորն ալ բողոքակալնէ ընտրուած են այժմէն: Երբ որքան ընտրութիւնը կը կատարուէր, եւ խնդրոյն միւս կողմը թափանցող այրիներ կը գոգաւորուէին իրենց պղտկները գրել տալու, բողոքական կիներէ ոմանք ինչու սպառնալիքներ կընէին ըսելով «Եթէ զաւակներ չտար, այսուհետեւ բնաւ նպաստ պիտի չի տրուի ձեզ»: Ինչ որ է, մի օր անշուշտ պիտի չարունակուի նոյն պատասխարան, և հարկբարոր անոր թշուառացեալ հայ մանուկներն անգիտակցաբար պիտի ընտելանան օտար դաւանութեան: Ի գիտաց հայ ժողովուրդեան կը խնդրուի յատկապէս՝ նպատասխանող ժողովոյ չորս հայ յարգելի անդամներն, ի պաշտպանութիւն հայ մանկըտւոյն չինայել իրենց անկեղծ զոհողութիւնը ի հարկին: — Վերջապէս մայր եկեղեցւոյ հին թաղեցիներուն յարուցած վէճն վախճան գտաւ: Յիշեալ թաղի նախորդ թաղականները ուղերթի նոյն տիտղոսը մշտնջենապէս իրենց վրայ սեպակալանել, բազում ստորագրութեամբ բողոքագիր մը պատրաստեցին, «Առաջնորդ բերել տանք» ի պատրուակին տակ, սպիտակաբար գրագրուելով Պատրիարքարանի առջև Գաղստական ժողովն և մասնադասակէ Տ. Եղիշէ հայրն: Մեր արդարեան կուգէին պաշտպանել իրանի մը գրուելն, բայց չէին գիտեր թէ մի և նոյն ատեն նոյն մարմնոյն օտքերը շուրջ կուտային: Արդեօք այսպիսիներուն համար սա՞ տեղական գեղեցիկ առածը բացառող ստուրթին մը չէ՞: «Մայր թաղիցի անանց թափտեղի ապուր չուտեր»: Տ. Եղիշէ հայր Խաչատուրեան արդէն ծանօթ է. նա մինչ ցարդ ըստ կարի իւր յորդորական և միտնալիք քարոզներն ինչպէս չէ երբէք. նոյն իսկ անճարական տկարութեան պահուն ինքզինքն գոգալով մը նկատած է՝ իւր սրբալան պարտաւորութեանց կատարումէն զրկուելուն համար: Եթէ նա չլինէր՝ երկու տարիէ ի վեր հայ ժողովուրդեան բարոյական վիճակը կարի թշուառացի պիտի լինէր: Կառաւարկեմք նորին արժանապատուութեան, որ իւր անձին դէմ յանրաւի արձակուած գրագրութեանց համար երբէք չվշտանայ, գիտնալով որ կեանքի ընթացքին մէջ բոլոր արեւոյն և գործունեայ մարդիկ շատ անգամ կանցին զգայարութեանց մարտնչութիւն: — Մայր եկեղեցւոյ թաղական Խորհուրդն ընտրուեցաւ. քուէարկութեամբ: Անդամք են Պողոս Եփէնտի Ա. և Արթուրեան, Հաննի Կարապետ ա-

ղա թիւթեւան, Գեորգ աղա Արալանեան, Մարտիրոս աղա Թեղեցեացեան, Կարապետ աղա Փարազեան: Ենթահարեւելով հանդերձ՝ արգիւնաւոր յարատուութիւն կը մաղթուի:
 Իրգրում. 16 Mars 1898. — Շարաթէ մը ի վեր առաջնորդական Փոխանորդ Գեր. Տ. Զաւէն Երվարդապետ տեղու կը պատուէր հասաւ ամսոյս 13ին շատ համակրալից ընդունելութիւն եղաւ: Ամէն ոք ի սրտէն կը փափարէր տեսնել զինքը. բազմաթիւ անձինք 2-3 ժամու ճանապարհ անուշ գաղտնի դիմարեղու: Իսկ կարգ մը մարդիկ, որ միշտ առիթ կը փնտրեն Բագոսի հանելի խրատականութիւններ կատարել, ուրիշ կամ աւելի ճիշտը՝ ազգային անտուկի հաշուոյն, այնքան օդիով իրենց ներքին թիւեցին որքան որ նոյն աւուր անձրեղ գեղեցիկ թրջած էր, որոնցմէ նախորդ առաջնորդական փոխանորդի գեղուն ստամբուր դուրս յորդեց: Նորիկ Գեր. առաջնորդական փոխանորդ Հայրն եկած աւուր յաջորդ օրն իսկ փութաց վսեմ. Կուսակալին ներկայանալ: Այսօր ալ քանի մը պաշտօնական անձանց փոխարէն ապցելութեան գնաց: Կիրակիէ առաւուս Ս. Պատրիարք Հօր կոնդակը կարգացուցաւ եկեղեցւոյ մէջ, յորմէ յետոյ Փոխանորդ Հայրը քանի մը խօսք ուղղեց ժողովուրդեան՝ իւր մտադրած անձնութիւններէ և տեղացւոց աշակցութեան մասին: Երեկոյին ալ բաւական իմաստալից քարոզ մը խօսեցաւ մարդկային տկարութեան և անոր արժանեաց վրայ, թէ և երկատասարդ է Գեր. Հայր Զաւէն՝ Կարոյ նման ընդարձակ վիճակ մը հովուելու համար, սակայն կարնեցին յոյժ համակրանք մը կը տածէ ոչ միայն այն համարան վերահսկելով՝ որ կարծի ժամանակի մէջ մայրաքաղաքէ դարձանգ մեծ առաւ, այլ նաև ընտրուելու գիտակցական փորձառութեան վրայ, իսկ կարգ մը դատարկապարտ մարդիկ, որ նախորդ փոխանորդի շուրջը առած էին, և ամբողջ օրն ուրիշ գործ չունէին, եթէ ոչ գիտեալուէն Առաջնորդարան և Առաջնորդարանէն գիտեալուէն երթալ, ազգային գործերը խեղճեցելով քննադատել և իրենց քմաց համաձայն կարգադրել, ինչպէս ասոնցմէ մին առանց դժուարութեան յաջողեցաւ ամսոյս սկիզբէն աղջկանց ձեւագիրութեան դասատուն արտաքսել տալ, որ համեստ և իւր ստանձնած պաշտօնը խղճի մտօք կատարող աղջիկ մ'էր, և յաջորդել տուաւ իւր կիներ՝ կրկնապատիկ վարձքով և եկած եկամտի կէսը ստանալու պայմանաւ, որ պիտի արտագրուի քաղաքիս քըրիստոնեայ և ոչ-քրիստոնեայ գեղեցիկ սեռէ յաճախողներու ըզգեստները կարելով: Սըքա խուլ կերպով կառաջնան Գեր. փոխանորդ Հօր շուրջն զայն և ս հընոյն վիճակին ենթարկելու համար, բայց կը յուսանք որ սա խոհակամութեամբ չպիտի ընկճի ասոնց առջև՝ միշտ բարձրագոյն և զարգացեալ ազգայնոց յենլով:

ԱՅՊԱՅՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ
 Լիբիանի Ա. Հայրապետը մատակցեց քար մը նուիրել է Ամեն Ս. Պատրիարք Հօր: Գարին վրայ քանդակուած է «Հովիւ քաջ զանձն իւր դնէ ի վերայ ոչխարաց», նորին Ս. Օծութիւնն այսպիսի քարով մատանի մը նուիրած է Նրուսաղիմայ Պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Երեցեան Սրբազանի ալ, եպիսկոպոս ձեռնադրելու ատենը: Գարբուն վրայի տառերը քանդակած է հանրածանօթ այրուեստագէտ Պէտէրեան Եփէնտի:
 — Կովկասու նախորդ կուսակալ Կալիցին իշխանը՝ ընտիր գործ մը ընծայել է Լիբիանի Ս. Հայրապետին:
 — Վարնայէ ու Պուլըարիոյ ուրիշ կողմերէ այս շաբթու ալ բազմաթիւ Հայ գաղթականք վերադարձան, և ընդ երաշխաւորութեամբ արձակեցան:
 — Իէօստենիք բնակեալ Ասատուր Եփէնտի Տրէնիկեան՝ Հիւանդանոցի նուիրել է Եսկիլուար իճատիլիք ունեցած տունը:
 — Ամեն Ս. Պատրիարք Հայրն 8 աւագ քահանաներէ ու քահանաներէ յանձնաժողով մը կազմեց գաւառաց չքաւոր եկեղեցեաց պէտք եղած գիրքերն ու սպասներն հայթայթել զրկելու պաշտօնով:
 — Սըվասի Բրգնիկ գիւղի հընումեակն ազգայնոց եկեղեցւոյ բողոք անօթներն ու սպասներն գողցուել են:
 — Էտիրնէի փոխառաջնորդ քահանայն խնդրել է Պատրիարքարանէ՝ անյապաղ զրկել նորընտիր առաջնորդական տեղապահ Խօլաւանեան Տ. Պողոս վարդապետը:
 — Եօղաթի Կրօնական ու Գաղստական ժողովները Պատրիարքարանի ծանուցանելով տեղւոյն կրթական ու եկեղեցական վիճակին, խնդրեցին առաջնորդական տեղապահ մը կարգել:
 — Մեր և Յունաց պատրիարքական փոխանորդք այս օրերս դարձեալ կը բանակցին խառն ամուսնութեանց խնդրոյն միտնեցամ ընդ միշտ կարգադրութեան համար: Հին խնդիր մ'է, և յաճախ բանակցութիւններ եղած են, բայց վերջնական կարգադրութիւն մը տեսնուած չէ, Հայ մը թողելով օրինաւոր ամուսինք՝ կերթալ յոյն աղջկան կամ կնոջ մը հետ յոյն պատկաւ ամուսնանալու թողտուութիւն կը գտնէ, և այս պատճառաւ դժուարութիւն կը կրէ մեր Պատրիարքարանը, և միշտ փափաք կը յայտնէ որ այդ թողտուութիւնը չըլլայ յունաց Պատրիարքարանի կողմանէ:
 — Հիւանդանոցի վարչական յանձնաժողովն որոշել է, որ այսուհետեւ նուազուրդի դուրին հիւանդանոցի պէտք եղած փայտըն, ածուխն, դեղորայք, հանդերձեցէնք, արուեստական ու գիւնական պիտոյք, և այլն:
 — Մէքսիկէ Էտիրնէ զրկուած Հայ բանտարկուց ոմանք իբրև անպարտ արձակուել են դատարանէն:
 — Պատրաստ հանդերձի վուճառական Եւրոպական Գաւառիկ Եփէնտի շորքը վարձի Գատը գիւ-

ղէ Գըզըլ-Թօփրագի կողմերը շըրջագայելու ատեն, անձանթ մարդ մը յարձակելով, ժամացոյցն յափը շտակել ուղեր, և Գաւառիկ Եփէնտիի գիմագրութիւնը տեսնելով՝ րեկըկրով պորտին երկու հարուած տուել փախեր է: Գաւառիկ Եփէնտի անտի տունը փոխարեւել և գիշերը մեռեր է: Ե՛ր տարեկան էր՝ Աստիկանութիւնը կը փնտռէ չարագործը:
 — Մայրաքաղաքիս ռուսական գեսպանն՝ հինգաթիթի, առաջին թարգմանին հետ Պատրիարքարան գնաց այցելելու Ամեն Ս. Պատրիարք Հօր:
 — Հետեւեալն կայսերական պալատան բժիշկներէն Տրէօթոր Մանուէլ պէյ Լիբիանի կողմանէ առ Ամեն Ս. Պատրիարք Հայրն ուղղեալ գրի մը պատճէն է, որ Ի հրատարակութիւն զրկուած է մեզ:
 — Կառաւարկեմ որ գետկական տօնի ուրախ օրերու առթիւ, Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ պատասխարեալ որբերէն մէկ կամ երկու պղտիկ Պոլոյ ամէն թաղերու մէջ գըտնուող ազգայնոց տուները զըրկուելի իբրև հիւր աւագ շորքը շարժիլն մինչև ութ օր:
 — Այս առթիւ, եթէ չեմք սխալը, ոչ միայն մէկ քանի հարիւր ոսկոյ չափ նիւթական նպաստ մը եղած կըլլայ ազգ. տան արդէն նիհար անտուկին, այլ մասնաւոր միտնաքաւ պիտի ըլլանք անհայր և անմայր պղտիկները, սեղանակից ընելով մերկաներուն հետ տարակարգ չունիմ թէ ոչ միայն ծնողաց համով հոռով կենսապահիկ համըրներէ զրկեալ և ազգականաց անուշիկ գգուններէ հեռի մնացեալ որբեր պիտի մըխիթարուին, այլ և մեր ընտանեաց ու զաւակաց ալ գթութեան բարի դաս մը պիտի ըլլայ:
 — Նոյնն ի գործ դրուի եթէ ի դաւառաւ հաստատեալ որբանոցաց մարդասէր Հողաբարձուաց կողմանէ, վստահ եմ որ անտեսական տեսակէտով գտնէ 1000 ոսկիի չափ նպաստ մը և մարդասիրական գործ մը կատարուած կըլլայ:
 — Մեր ալ, Փարագեան Ստեփանի, Ալանճեան Համբարձումի (խմբագիր Փունջի) նման, ազգային որբանոցի յառաջադէմ անամակ մը ծանօթութիւն կուտայ թէ՛ Երուսաղիմայ կառավարիչն ոչ զըք բանտարկած է յանրաւի, թէ՛ Ղազարի բնիկներէն միայն երբէք հողի բանտարկուած են, որ հասարակութիւնը կը նեղէին, և անոնց բանտարկութեան համար տեղւոյն ժողովուրդէն առ Բ. Գուսաբն և առ կառավարիչն Երուսաղիմայ շնորհակալեաց բազմաթիւ հանրագրեր զրկուած են, և Երուսաղիմայ մէջ ու շրջակայքն ժողովուրդն ժամանակ կանցունէ անգործութեամբ:
 — Մախսուսէի շորքեանուց վարչութիւնը օսմանեան դրամատունէն 500 հաղար լիւրա փոխ կառնու, արագ ընթաց շորքեանուց գնման և այլ կարգադրութեանց համար, Գրամատան պիտի յանձնէ՝ Գատը գիւղ ու կըզղինքը բանող շորքեանուց հասոյթն:
 — Ըստ որոյման պետական խորհրդոյ՝ եռամեայ բանտարկութեան պատիժ սահմանուած է գործածուած թղթագրում մը

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ
 Իզքան լրագիրն՝ Անգղիոյ և Թուրքիոյ բարեկամական յարաբերութեանց ամբողջական վրայ խորհրդարանին մէջ անցած խօսքերուն անգլիական լրագրաց կողմանէ գոհունակութեամբ հընդարար կրկնուած են, և Երուսաղիմայ մէջ ու շրջակայքն ժողովուրդն ժամանակ կանցունէ անգործութեամբ:
 — Մախսուսէի շորքեանուց վարչութիւնը օսմանեան դրամատունէն 500 հաղար լիւրա փոխ կառնու, արագ ընթաց շորքեանուց գնման և այլ կարգադրութեանց համար, Գրամատան պիտի յանձնէ՝ Գատը գիւղ ու կըզղինքը բանող շորքեանուց հասոյթն:
 — Ըստ որոյման պետական խորհրդոյ՝ եռամեայ բանտարկութեան պատիժ սահմանուած է գործածուած թղթագրում մը

